

การศึกษาความพร้อมของโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง เพื่อการพัฒนาเข้าสู่หลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดี

The Study on the Readiness of Sangyod Rice Mill in Phattalung Province for Developing Good Manufacturing Practice (GMP)

วุฒิไกร มีพัฒน์¹ อัจฉรัตน์ สุวรรณภักดี² และ อมรรัตน์ ถนอมแก้ว^{3*}

Wuttikrai Meepat¹ Adcharatt Suwanpugdee² and Amonrat Thanonkaew^{3*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การแปรรูปข้าวสังข์หยดและความพร้อมของโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงเพื่อการพัฒนาเข้าสู่หลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดี (GMP) ศึกษาโดยการสำรวจข้อมูลทุติยภูมิและการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการศึกษาพบว่าในปี พ.ศ. 2555 จังหวัดพัทลุงมีโรงสีข้าวสังข์หยดจำนวน 19 โรง มีข้าวเปลือกที่แปรรูปโดยโรงสีข้าวสังข์หยด 7 ชนิดคือ สังข์หยด (62.09%) เล็บนก (17.82%) หอมนิล (9.48%) หอมมะลิ (7.57%) หอมปทุมธานี (1.52%) หอมชลสิทธิ์ (0.75%) และเลี้ยง (0.76%) ในจังหวัดพัทลุงมีการแปรรูปข้าวสังข์หยดรวม 81.9 ตันต่อเดือน เมื่อศึกษาความพร้อมของโรงสีข้าวสังข์หยดเพื่อการพัฒนาเข้าสู่ GMP พบว่ามีโรงสีที่ขึ้นทะเบียนแปรรูปข้าวสังข์หยดกับจังหวัดพัทลุงอย่างเป็นทางการเพียง 6 โรง นอกจากนี้พบว่าโรงสีข้าวสังข์หยดส่วนใหญ่ขาดการบันทึกข้อมูลการแปรรูปข้าว (57.89%) และไม่มียกงบประมาณในการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP (94.76%) ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่ามีบางโรงสีที่ไม่มีการเก็บรักษาข้าวที่ห่างไกลจากสารเคมีอันตราย (31.58%) บางโรงสีมีความต้องการในการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP (42.11%) แต่อย่างไรก็ตามมีเพียงโรงสีข้าว

¹ หน่วยวิจัยทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่น สาขาการจัดการทรัพยากรเกษตรอย่างยั่งยืน คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93110

¹ Research Unit of Local Natural Resources and Biodiversity, Sustainable Management of Agricultural Resources Program, Faculty of Technology and Community Development, Thaksin University, Phapayom, Phattalung 93110, Thailand.

² หน่วยวิจัยทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่น สาขาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์ คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93110

² Research Unit of Local Natural Resources and Biodiversity, Animal Production Program, Faculty of Technology and Community Development, Thaksin University, Phapayom, Phattalung 93110, Thailand.

³ หน่วยวิจัยทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่น สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง 93110

³ Research Unit of Local Natural Resources and Biodiversity, Food Science and Technology Program, Faculty of Technology and Community Development, Thaksin University, Phapayom, Phattalung 93110, Thailand.

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Corresponding author, e-mail): amonrat.thanonkaew@hotmail.com

สังข์หยดของวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลางที่มีความพร้อมสำหรับการดำเนินการพัฒนาโรงสีข้าวสังข์หยดตามหลัก GMP เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลางได้ดำเนินการต่างๆ อย่างครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ทางโรงสียังมีความพร้อมทางด้านงบประมาณในการปรับปรุงกระบวนการผลิตตามมาตรฐาน GMP

คำสำคัญ: โรงสีข้าว, ข้าวสังข์หยด, หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต

ABSTRACT

The aim of this research was to study the processing situation and the readiness of the Sangyod rice mills in Phattalung province for developing Good Manufacturing Practice (GMP). A survey of secondary data and deep interview methods were used in this study. In 2012, Phattalung province had 19 Sangyod rice mills. Seven types of paddy were processed in Sangyod rice mills: Sangyod (62.09%), Lebnok (17.82%), Homnil (9.48%), Hommali (7.57%), Hompatumthani (1.52%), Homchonlasit (0.75%) and Cheng (0.76%). 81.9 tons/month of Sangyod rice were processed in Phattalung province. The study on the readiness of Sangyod rice mills in Phattalung province for developing GMP showed that only 6 rice mills were officially registered for rice processing with Phattalung province. Most rice mills lacked a record of rice processing (57.89%) and a budget for developing rice mill with GMP (94.76%). Moreover, some rice mills did not store Sangyod rice away from hazardous chemicals (31.58%). Some rice mills wanted to develop a rice mill with GMP (42.11%). However, only the Ban Kao klang Community Enterprise was ready to develop GMP for processing of Sangyod rice because Ban Kao klang Community Enterprise could follow all of the criteria and had a budget for developing a rice mill with GMP.

Key words: rice mill, Sangyod Rice, good manufacturing practice (GMP)

บทนำ

โรงสีข้าวเป็นโรงงานอุตสาหกรรมอาหารประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย โรงสีทำหน้าที่แปรรูปขั้นต้นจากข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร สามารถแบ่งประเภทของโรงสีตามกำลังการผลิตข้าวได้เป็น 3 ประเภท คือ โรงสีขนาดเล็ก (กำลังการผลิต 1-2 ตันต่อวัน) โรงสีขนาดกลาง

(กำลังการผลิต 13-59 ตันต่อวัน) และโรงสีขนาดใหญ่ (กำลังการผลิต 60 ตันต่อวันขึ้นไป) (อรอนงค์, 2550) ในระหว่างขั้นตอนการผลิตข้าวสารอาจจะมีการปนเปื้อนของสิ่งที่เป็นอันตรายต่างๆ เช่น เศษแก้ว โลหะ เจ็ม ด้ายเย็บกระสอบ สารตกค้างจากยาฆ่าแมลง รวมทั้งจุลินทรีย์ที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ซึ่งสิ่งที่เป็นอันตรายเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อ

ความปลอดภัยและการยอมรับของผู้บริโภค (กิตติศักดิ์ และ คณะ, 2554) ในปัจจุบันความต้องการบริโภคข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าวมีปริมาณสูงขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและระบบการค้าข้าวในปัจจุบันเป็นระบบการค้าเสรี จึงมีการแข่งขันสูงโดยเฉพาะสินค้าเกษตร ส่งผลให้ภาครัฐและภาคเอกชนได้นำระบบคุณภาพตามระบบมาตรฐานสากลมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงสีข้าวของไทยต้องมีการพัฒนามาตรฐานการผลิตข้าวสู่ระบบมาตรฐานการผลิต การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานโรงสีข้าว ตามหลักมาตรฐานสากลจะใช้หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงสีข้าว (GMP) ทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ว่ามีความปลอดภัยต่อการบริโภค ขณะที่ผู้ผลิตเองก็เกิดความมั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ของตนเองมีคุณภาพสม่ำเสมอมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค การปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงสีข้าว (มกษ. 4403-2553) (มาตรฐานสินค้าเกษตร, 2553) มกษ. 4403-2533 มีเกณฑ์ที่กำหนด 5 ข้อ คือ 1) สถานที่ผลิต 2) การควบคุมการปฏิบัติงาน 3) การบำรุงรักษาและสุขาภิบาล 4) สุขลักษณะส่วนบุคคล และ 5) การฝึกอบรม ซึ่งเกณฑ์ทั้งห้าข้อนี้ครอบคลุมสุขลักษณะของสถานที่ผลิตและกระบวนการผลิตของโรงสีข้าว ตั้งแต่การตรวจรับ การลดความชื้น การทำความสะอาด กะเทาะเปลือก การขัดสี การคัดแยกคุณภาพ การบรรจุ การเก็บรักษาและการขนส่ง เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการบริโภคหรือใช้เป็นวัตถุดิบเพื่อทำเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากข้าว ดังนั้นการปรับปรุงและพัฒนาโรงสีข้าวให้ได้การรับรองมาตรฐานโรงสีข้าวตามมาตรฐาน มกษ. 4403-2553 จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับโรงสีข้าวที่จะนำไปเป็นแนวทางในการยกระดับ

มาตรฐานสินค้าข้าวให้สูงขึ้นตามมาตรฐานสากล เพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นๆ ได้ และยังสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกด้วย

ในการแปรรูปขั้นต้นของข้าวสังข์หยด โดยการแปรรูปจากข้าวเปลือกเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องและข้าวซ้อมมือ พบว่าโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงได้ประสบปัญหาเช่นเดียวกับโรงสีข้าวทั่วไปคือ ประสบปัญหาการปนเปื้อนของสารอันตรายต่างๆ เช่น พบการปนเปื้อนของเชื้อราในข้าวกล้องที่มีความชื้นสูง การปนเปื้อนของก้อนกรวด และการปนเปื้อนของแมลงในข้าวสังข์หยดบรรจุถุง ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับของผู้บริโภคข้าวสังข์หยด ซึ่งสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นโดยการพัฒนาขีดความสามารถของโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานการผลิตในระดับสากล โดยการพัฒนากระบวนการผลิตของโรงสีข้าวสังข์หยดให้เข้าสู่มาตรฐาน GMP ทำให้โรงสีข้าวสังข์หยดสามารถผลิตข้าวสารที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยส่งเสริมและสร้างคุณค่าให้กับข้าวสังข์หยดพัทลุงซึ่งเป็นทรัพยากรการเกษตรในท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ได้รับการรับรองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) (มณฑลวิภา, 2555) ให้เป็นสินค้าที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล สามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อลูกค้าและสามารถขยายโอกาสทางการตลาดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มโอกาสให้โรงสีเองสามารถพัฒนาตนเองเป็นผู้ส่งออกได้ในอนาคต ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การแปรรูปข้าวสังข์หยดและความพร้อมของโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงเพื่อการพัฒนาเข้าสู่หลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดี (GMP)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสถานการณ์การแปรรูปข้าวสังข์หยดและความพร้อมของ โรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงเพื่อการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน GMP มีวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ทีมวิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลทุติยภูมิของโรงสีข้าวสังข์หยดจากข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง และลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยด

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview)

ทีมวิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกและใช้แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานโรงสีที่มีการแปรรูปข้าวสังข์หยดในพื้นที่จังหวัดพัทลุง โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มสัมภาษณ์บุคคล คือการสัมภาษณ์บุคลากรในระดับดำเนินงานและบริหารงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานตามมาตรฐาน GMP ของโรงสีข้าวสังข์หยด ซึ่งข้อมูลที่สำรวจประกอบด้วย 2 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มและข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรมของโรงสีข้าว ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1) ชื่อกลุ่มและสถานที่ตั้ง
- 2) จำนวนสมาชิกและพื้นที่การปลูกข้าว
- 3) ชนิดและปริมาณข้าวที่แปรรูปจากโรงสี

ตอนที่ 2 การปฏิบัติกิจกรรมของโรงสีข้าว

- 1) ชื่อโรงสี
- 2) การจดทะเบียนเป็นสมาชิกผู้แปรรูปสภาพข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
- 3) จำนวนสมาชิกโรงสีข้าว และพื้นที่การ

ปลูกข้าวของสมาชิก

- 4) เนื้อที่ทั้งหมดของโรงสี
- 5) กำลังการผลิตของเครื่องจักร
- 6) ปริมาณการสีข้าวของโรงสี
- 7) ปริมาณผลผลิตข้าวที่ได้จากการแปรรูป
- 8) การล้างเครื่องสีข้าวก่อนมีการสีข้าว

แต่ละชนิด

- 9) การเก็บข้าวเปลือก
- 10) การตากและอบข้าวเปลือก
- 11) การบันทึกข้อมูลต่าง ๆ
- 12) ความต้องการของผู้ประกอบการในการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP
- 13) ความพร้อมในด้านงบประมาณในการดำเนินการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP

3. การพิเคราะห์สภาพของโรงสีข้าวสังข์หยด

นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในข้อสอง ไปพิจารณาสภาพของโรงสีข้าวสังข์หยดในการพัฒนากระบวนการผลิตของโรงสีข้าวสังข์หยดตามมาตรฐาน GMP ตามแนวทางการพัฒนาข้าวสังข์หยดปี พ.ศ. 2553 – 2556 โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9, 2552) ซึ่งได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งเกษตรกร ผู้ประกอบการและภาครัฐ เพื่อช่วยกันผลักดันขับเคลื่อนให้ข้าวสังข์หยดพัทลุงมีชื่อเสียงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกโรงสีดังนี้

- 1) ต้องขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกผู้แปรรูปสภาพข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
- 2) ต้องตั้งอยู่ในจังหวัดพัทลุง
- 3) ต้องมีสมาชิกปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงซึ่งขึ้นทะเบียนในปีนั้น

4) ถ้าโรงสีมีการสีข้าวชนิดอื่นจะต้องมีการล้างเครื่องก่อนมีการสีข้าวสังข์หยด

5) โรงสีผลิตข้าวสังข์หยดได้ไม่ต่ำกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ของการสีข้าวทั้งหมด

6) โรงสีต้องมีการแยกเก็บข้าวสังข์หยดจากข้าวพันธุ์อื่น แยกรายกองให้ชัดเจน

7) มีการบันทึกข้อมูลต่างๆ ในการดำเนินงาน

- ปริมาณข้าวเปลือกที่รับไว้ และชื่อสกุล ที่อยู่ ของผู้จำหน่าย และต้องแยกกองแต่ละรายให้ชัดเจน

- ปริมาณที่นำข้าวเปลือกเข้าสี ได้ข้าวชนิดใด ปริมาณเท่าไร

- การจำหน่าย จ่ายข้าวเปลือก คั้นข้าว ชื่อ-สกุล ที่อยู่ ของผู้ซื้อสินค้า หรือผู้รับสินค้า ชนิด ปริมาณ

- ปริมาณคงเหลือข้าวเปลือก คั้นข้าว ในการซื้อจำหน่าย หรือนำเข้าสีแต่ละครั้ง

8) เก็บรักษาในแหล่งที่สะอาดห่างไกลจากสารเคมีอันตราย

เกณฑ์ทั้ง 8 ข้อ ดังกล่าวข้างต้นเป็นเกณฑ์มาตรฐานการผลิตข้าวสังข์หยด GI ที่โรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง ได้ดำเนินการพัฒนาโรงสีตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2553 ในการศึกษานี้มีข้อสมมติฐานว่าหากโรงสีข้าวสังข์หยดสามารถดำเนินการได้ตามข้อกำหนดต่างๆ อย่างครบถ้วน น่าจะมีความสามารถในการพัฒนาโรงสีตามมาตรฐาน GMP ได้เนื่องจากมีหลักเกณฑ์หลายข้อที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน GMP เช่น เก็บรักษาในแหล่งที่สะอาดห่างไกลจากสารเคมีอันตราย มีการบันทึกข้อมูลต่างๆ ในการดำเนินงาน และการแยกเก็บข้าวแต่ละชนิดออกจากกัน

นอกจากนี้ทางทีมนักวิจัยได้เพิ่มปัจจัยอีก

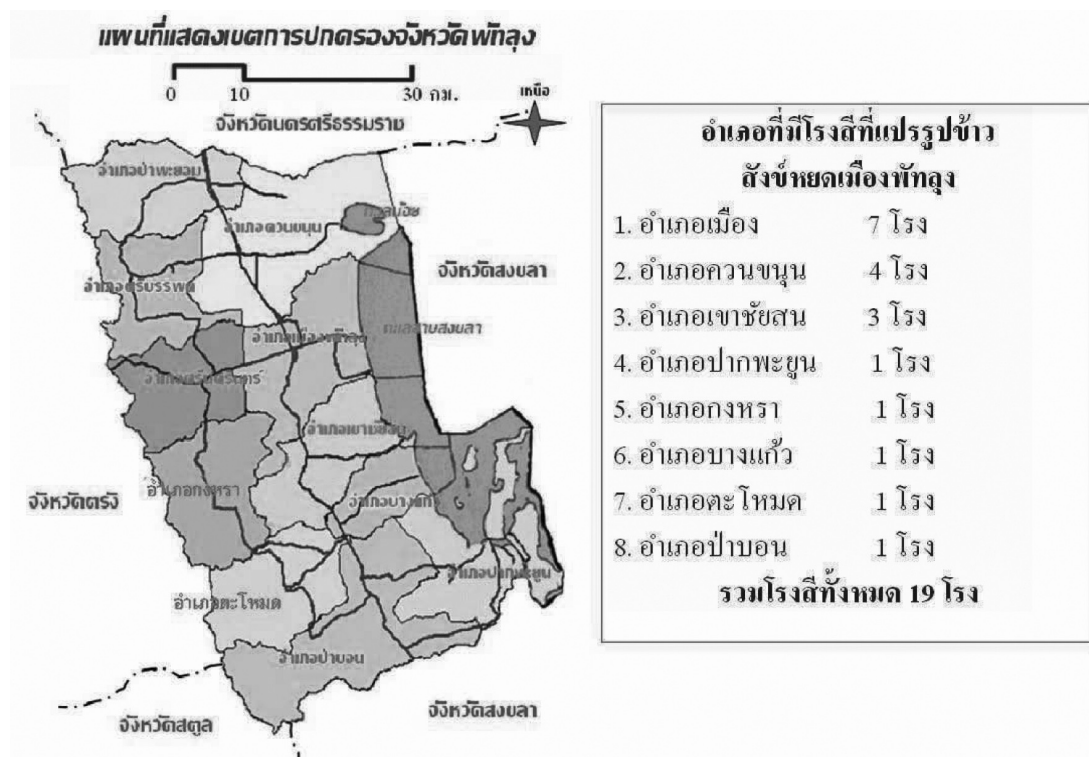
สองข้อที่มีความสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการผลิตของโรงสีข้าวตามมาตรฐาน GMP คือ 9) ความต้องการของผู้ประกอบการในการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP เนื่องจากผู้ประกอบการจะต้องเล็งเห็นความสำคัญและต้องเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานต่างๆ ตามมาตรฐาน GMP อย่างเคร่งครัด จึงจะสามารถปรับปรุงโรงสีข้าวให้เป็นไปตามมาตรฐาน GMP ได้ และเนื่องจากการปรับปรุงโรงสีตามหลัก GMP ต้องใช้งบประมาณในการปรับปรุงกระบวนการผลิตค่อนข้างสูง ทางทีมผู้วิจัยได้คำนึงถึง 10) ความพร้อมในด้านงบประมาณในการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP มาเป็นปัจจัยหนึ่งเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพของโรงสีข้าวสังข์หยดในการพัฒนากระบวนการผลิตของโรงสีข้าวตามมาตรฐาน GMP

ผลการทดลองและการวิจารณ์ผล

จากการสำรวจข้อมูลทุติยภูมิของโรงสีข้าวสังข์หยดจากข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจในพื้นที่เพื่อประเมินความพร้อมของโรงสีข้าวสังข์หยดจากกลุ่มผู้ผลิตข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง พบว่าในปี พ.ศ. 2555 มีโรงสีข้าวที่มีการแปรรูปข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง จำนวน 19 โรง (ตารางที่ 1) ตั้งอยู่ใน 8 อำเภอ คือ อำเภอเมือง 7 โรง อำเภอควนขนุน 4 โรง อำเภอเขาชัยสน 3 โรง อำเภอปากพะยูน อำเภอกงหรา อำเภอบางแก้ว อำเภอตะโหมด และอำเภอป่าบอน อำเภอละ 1 โรง จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าสถานที่ตั้งของโรงสีข้าวสังข์หยดพัทลุงส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอำเภอที่อยู่ติดกับทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวสังข์หยดที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง เพราะพื้นที่บริเวณใกล้ทะเลสาบเป็นที่ราบลุ่ม ดินมีความอุดมสมบูรณ์ มีความเหมาะสมต่อ

การเจริญของข้าวสังข์หยด (ลัดดาวัลย์, 2553) ดังนั้นข้าวสังข์หยดจึงเจริญได้ดีในพื้นที่ชุ่มน้ำ รอบลุ่มทะเลสาบสงขลา จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 พบว่าในปี พ.ศ. 2549 อำเภอเมืองมีโรงสีข้าวสังข์หยด 28 โรง อำเภอกวนขนุนมี 10 โรง และอำเภอเขาชัยสนมี 9 โรง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษานี้ พบว่าในปี พ.ศ. 2555 มีโรงสีข้าวสังข์หยดในอำเภอเมืองมากที่สุด และรองลงมาคือ อำเภอควนขนุน อำเภอเขาชัยสน ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามพบว่าใน พ.ศ. 2555 มีจำนวนโรงสีข้าวสังข์หยดน้อยลง เนื่องจากในปี พ.ศ. 2549 โรงสีข้าวสังข์หยดได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการซึ่งเป็นนโยบายตามแผนพัฒนาจังหวัดพัทลุง แต่ภายหลังไม่มีหน่วยงานที่เข้าไปสนับสนุนอย่างเต็มที่ และเนื่องจากราคาขายและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ เมื่อ

เปรียบเทียบกับราคาและผลผลิตข้าวชนิดอื่นๆ ทำให้เกษตรกรไม่สนใจที่จะเพิ่มพื้นที่ปลูกหรือปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพ (พนิตพิมพ์ และ คณะ, 2557) ทำให้เกษตรกรปลูกข้าวชนิดอื่นทดแทนและส่งขายให้กับพ่อค้าคนนอกพื้นที่ ทำให้ผู้ประกอบการโรงสีข้าวสังข์หยดบางรายหยุดกิจการลง จึงส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2555 มีโรงสีที่ผลิตข้าวสังข์หยดน้อยลงเหลือเพียง 19 โรงเท่านั้น เมื่อศึกษากำลังการผลิตของเครื่องจักรพบว่าโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงทั้งหมดเป็นโรงสีข้าวขนาดเล็ก โดยมีโรงสีข้าวสังข์หยดที่มีกำลังการผลิตไม่เกิน 5 ตันต่อวัน จำนวน 16 โรง และ กำลังการผลิต 5 – 12 ตันต่อวัน จำนวน 3 โรง (ตารางที่ 1) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนรากร (2552) ซึ่งได้ศึกษากิจกรรมการจัดการธุรกิจโรงสีข้าวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดพัทลุงและที่ตั้งของโรงสีข้าวสังข์หยดพัทลุง

พบว่าโรงสีข้าวในเขตพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นโรงสีขนาดเล็กโรงสีขนาดเล็กเนื่องจากการทำนาไม่มากนัก จึงมีการแปรรูปข้าวน้อย

จากข้อมูลการสำรวจด้านชนิดของข้าวและปริมาณการแปรรูป (ตารางที่ 2) พบว่ามีข้าวเปลือกที่ผ่านการแปรรูปโดยโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงจำนวน 7 ชนิดคือ สังข์หยด (62.09 %) เล็บนก (17.82 %) หอมนิล (9.48 %) หอมมะลิ (7.57 %) หอมปทุมธานี (1.52 %) หอมชลสิทธิ์

(0.75 %) และเงี้ยว (0.76 %) จากตารางแสดงให้เห็นว่ามีการผลิตข้าวสังข์หยดมีปริมาณรวมประมาณ 81.9 ตันต่อเดือน โดยมีสหกรณ์การเกษตรแม่บ้านภักดีร่วมใจ จำกัด มีการผลิตได้สูงสุดประมาณ 34 ตันต่อเดือน รองลงมาคือวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง มีการผลิตได้ประมาณ 5 ตันต่อเดือน วิสาหกิจชุมชนข้าวซ้อมมือบ้านควนป้อม มีปริมาณการผลิตน้อยที่สุด ประมาณ 0.1 ตันต่อเดือน การแปรรูปข้าวสังข์หยดคิดเป็น

ตารางที่ 1 ผู้ประกอบการโรงสี สถานที่ตั้ง (อำเภอ) และกำลังการผลิตของเครื่องจักรของโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง

โรงสี	อำเภอ	กำลังการผลิตของเครื่องจักร (ตัน/วัน)
1. วิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวซ้อมมือบ้านปาย	เมือง	1.5
2. ผลิตภัณฑ์ข้าวซ้อมมือ	เมือง	0.5
3. การผลิตข้าวอินทรีย์ชีวภาพบ้านควนกูฎ	เมือง	1.5
4. ร่วมใจพัฒนาปลูกข้าวสังข์หยด เมืองพัทลุง	เมือง	3.0
5. ประเคียง ไชยบัณฑิต	เมือง	0.8
6. ข้าวสังข์หยดอินทรีย์บ้านโตระ	เมือง	2.0
7. สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธกส.	เมือง	12.0
8. วิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง	ควนขนุน	12.0
9. วิสาหกิจชุมชนชมรมสื่อแห่งปัญญาพัฒนาเกษตรยั่งยืน	ควนขนุน	3.0
10. แม่บ้านนาท่อมสามัคคี	ควนขนุน	5.0
11. วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรไผ่ยาวมวลชน	ควนขนุน	0.8
12. วิสาหกิจชุมชนบ้านป่าเล	เขาชัยสน	3.0
13. กลุ่มจัดสวนทำบัวแก้ว	เขาชัยสน	0.5
14. วิสาหกิจชุมชนบ้านจงเก	เขาชัยสน	3.0
15. สหกรณ์การเกษตรแม่บ้านภักดีร่วมใจ จำกัด	ปากพะยูน	12.0
16. ปลูกผักปลอดสารพิษ บ้านคลองใหญ่ใต้	กงหรา	3.0
17. บ้านเรียนรู้เกษตรธรรมชาติ	บางแก้ว	0.5
18. เกษตรกรทำนาตะโหมด	ตะโหมด	2.0
19. วิสาหกิจชุมชนข้าวซ้อมมือบ้านควนป้อม	ป่าบอน	3.0

62.09 เปอร์เซ็นต์ของการสีข้าวทั้งหมดต่อเดือน และที่เหลือเป็นการแปรรูปข้าวชนิดอื่นๆ คิดเป็น 37.91 เปอร์เซ็นต์ โดยมีการสีข้าวเล็บนกเป็นลำดับที่ 2 มีปริมาณ 23.5 ตันต่อเดือน และข้าวหอมนิล 12.5 ตันต่อเดือน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับการรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 (2552) พบว่าพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกส่วนใหญ่ประกอบด้วย ข้าวเล็บนก ข้าวเหนียว ข้าวชัยนาท ข้าวสุพรรณ ข้าวสังข์หยดพัทลุง ข้าวหอมปทุมธานีและข้าวพันธุ์อื่นๆ ในปี 2554 เกษตรกรจังหวัดพัทลุงปลูกข้าวสังข์หยดทั้งหมดใน 10 อำเภอจำนวน 399 ครัวเรือนรวมพื้นที่ปลูก

ตารางที่ 2 ชนิดของข้าวเปลือกและปริมาณการแปรรูปข้าวชนิดต่างๆ โดยโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง

โรงสี	ปริมาณข้าว (ตัน/เดือน)						
	สังข์หยด	เล็บนก	หอมนิล	หอมมะลิ	หอมปทุมธานี	หอมชลสิทธิ์	เหนียว
1. วิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวซ้อมมือบ้านปาบ	2.0						
2. ผลิตภัณฑ์ข้าวซ้อมมือ	0.6						
3. การผลิตข้าวอินทรีย์ชีวภาพบ้านควนกูฎ	4.5	1.5					
4. ร่วมใจพัฒนาปลูกข้าวสังข์หยด	4.0	4.0	2.0				
5. ประเคียง ไชยบัณฑิต	0.5	3.0					
6. ข้าวสังข์หยดอินทรีย์บ้านโคระ	0.8	1.5					1.0
7. สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธกส.	2.0						
8. วิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง	5.0						
9. วิสาหกิจชุมชนชมรมสี่แห่งปัญญาพัฒนาเกษตรยั่งยืน	4.0		0.5		0.5	1.0	
10. แม่บ้านนาท่อมสามัคคี	10.0	10.0					
11. วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านไสยวามวลชน	4.0						
12. วิสาหกิจชุมชนบ้านป่าเล	0.4						
13. กลุ่มจัดสวนทำบัวแก้ว	2.5	2.5			1.0		
14. วิสาหกิจชุมชนบ้านจงเก	2.0						
15. สหกรณ์การเกษตรแม่บ้านภักดีร่วมใจ	34		10	10			
16. ปลูกผักปลอดสารพิษบ้านคลองใหญ่ใต้	3.0						
17. บ้านเรียนรู้เกษตรธรรมชาติ	2.0						
18. เกษตรกรทำนาตะโหมด	0.5	1.0			0.5		
19. วิสาหกิจชุมชนข้าวซ้อมมือควนป้อม	0.1						
รวม	81.9	23.5	12.5	10.0	2.0	1.0	1.0
เปอร์เซ็นต์	62.09	17.82	9.48	7.57	1.52	0.76	0.76

ทั้งสิ้น 3,709 ไร่ ผลผลิตรวม 1,414.15 ตันเฉลี่ย 381.27 กิโลกรัมต่อไร่ โดยผลผลิตทั้งหมด ร้อยละ 35 เก็บไว้บริโภคร้อยละ 10 เก็บไว้สำหรับทำพันธุ์และที่เหลือร้อยละ 55 จำหน่าย (พนิตพิมพ์ และ คณะ, 2557)

เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ไปพิจารณาศักยภาพของโรงสีข้าวสังข์หยดในการพัฒนากระบวนการผลิตของโรงสีข้าวสังข์หยดตามมาตรฐาน GMP ตามแนวทางการพัฒนาข้าวสังข์หยดปี พ.ศ. 2553 – 2556 (สำนักงาน

เศรษฐกิจการเกษตรเขต 9, 2552) และข้อมูลด้านความต้องการและความพร้อมในด้านงบประมาณในการพัฒนาโรงสีข้าวสังข์หยดตามมาตรฐาน GMP ประกอบด้วย 10 ข้อ ตามที่อธิบายไว้ในวิธีดำเนินการวิจัยและได้เสนอผลการประเมินไว้ดังแสดงในตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาข้อมูลโรงสีข้าวที่มีการขึ้นทะเบียนเป็นผู้แปรรูปข้าวสังข์หยดของจังหวัดพัทลุง พบว่ามีเพียง 6 โรงสี ที่ได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนเป็นผู้แปรรูปข้าวสังข์หยดของจังหวัดพัทลุงอย่างเป็นทางการ ได้แก่ 1) โรงสี

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการปฏิบัติไปตามเกณฑ์โรงสีข้าวสังข์หยด

โรงสี	เกณฑ์การพิจารณา									
	ข้อ 1	ข้อ 2	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 6	ข้อ 7	ข้อ 8	ข้อ 9	ข้อ 10
1. วิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวหอมมือบ้านปาย	√	√	√	√	√	√	×	√	√	×
2. ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมือ	×	√	√	√	√	√	×	×	×	×
3. การผลิตข้าวอินทรีย์ชีวภาพบ้านควนคู	×	√	√	×	√	√	×	√	×	×
4. ร่วมใจพัฒนาปลูกข้าวสังข์หยด	√	√	×	×	√	√	×	×	√	×
5. ประเคียง ไชยบัณฑิต	×	√	×	×	√	√	×	×	×	×
6. ข้าวสังข์หยดอินทรีย์บ้านโคระ	×	√	×	√	√	√	×	×	×	×
7. สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธกส.	×	√	√	√	√	√	√	√	×	×
8. วิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
9. วิสาหกิจชุมชนชมรมสื่อแห่งปัญญาพัฒนาเกษตรยั่งยืน	×	√	×	√	√	√	×	√	×	×
10. แม่บ้านนาท่อมสามัคคี	×	√	×	×	√	√	√	√	×	×
11. วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านไสขามวลชน	×	√	√	√	√	√	√	√	√	×
12. วิสาหกิจชุมชนบ้านป่าเล	√	√	√	√	√	√	×	√	√	×
13. กลุ่มจัดสวนท่าบัวแก้ว	×	√	×	×	√	×	×	×	×	×
14. วิสาหกิจชุมชนบ้านจงเก	√	√	√	√	√	√	√	×	√	×
15. สหกรณ์การเกษตรแม่บ้านภักดีร่วมใจ	√	√	×	×	√	√	√	√	√	×
16. ปลูกผักปลอดสารพิษบ้านคลองใหญ่ใต้	×	√	√	√	√	√	×	√	×	×
17. บ้านเรียนรู้เกษตรธรรมชาติ	×	√	√	√	√	√	×	√	√	×
18. เกษตรกรทำนาตะโหมด	×	√	×	×	√	√	√	√	×	×
19. วิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมือควนปอม	×	√	√	√	√	√	√	√	×	×
สรุปการปฏิบัติไปตามเกณฑ์กำหนด (%)	31.48	100	57.89	63.16	100	94.83	42.11	86.42	42.11	5.17

หมายเหตุ เครื่องหมาย √ คือ เป็นไปตามเกณฑ์กำหนดและเครื่องหมาย × คือไม่เป็นไปตามเกณฑ์กำหนด

เกณฑ์การพิจารณา มี 10 ข้อ คือข้อ 1 ต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้แปรรูปสภาพข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง, ข้อ 2 ต้องตั้งอยู่ในจังหวัดพัทลุง, ข้อ 3 ต้องมีสมาชิกปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงซึ่งขึ้นทะเบียนในปีนั้น, ข้อ 4 ถ้าโรงสีมีการสีข้าวชนิดอื่นจะต้องมีการล้างเครื่องก่อนมีการสีข้าวสังข์หยด, ข้อ 5 โรงสีผลิตข้าวสังข์หยดได้ไม่ต่ำกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ของการสีข้าวทั้งหมด, ข้อ 6 โรงสีต้องมีการแยกเก็บข้าวสังข์หยด จากข้าวพันธุ์อื่น แยกขายกองให้ชัดเจน, ข้อ 7 มีการบันทึกข้อมูลต่างๆ ในการดำเนินงาน, ข้อ 8 เก็บรักษาในแหล่งที่สะอาดห่างไกลจากสารเคมีอันตราย, ข้อ 9 ความต้องการของผู้ประกอบการในการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP และ ข้อ 10 ความพร้อมในด้านงบประมาณในการดำเนินการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP

ผลิตข้าวซ้อมมือบ้านปราบ 2) โรงสีร่วมใจพัฒนา
ปลูกข้าวสังข์หยด เมืองพัทลุง 3) โรงสีวิสาหกิจ
ชุมชนบ้านเขากลาง 4) โรงสีสหกรณ์การเกษตร
แม่บ้านภักดีร่วมใจ จำกัด 5) โรงสีวิสาหกิจชุมชน
บ้านป่าเล และ 6) โรงสีวิสาหกิจชุมชนบ้านจงเก
ส่วนอีก 13 โรงสีที่เหลือยังไม่มีการขึ้นทะเบียน
เป็นผู้แปรรูปข้าวสังข์หยด เนื่องจากมีพื้นที่และ
โครงสร้างของอาคาร ไม่เหมาะสมในการขึ้น
ทะเบียนเป็นโรงสีข้าวสังข์หยด นอกจากนี้โรงสี
ข้าวสังข์หยดส่วนใหญ่มีการสีข้าวชนิดอื่นรวม
ด้วย และไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
ข้อกำหนดในการขึ้นทะเบียนเป็นผู้แปรรูปข้าว
สังข์หยดเมืองพัทลุงซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ
สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพัทลุง (2555) ได้ระบุว่า
โรงสีที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้สีข้าวสังข์หยดเมือง
พัทลุง ในปี พ.ศ. 2552 มีโรงสีข้าวชุมชน จำนวน
3 โรง ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง ปากพะยูน และอำเภอ
ควนขนุน มีกำลังการผลิต 12 ตันต่อวัน มีดังนี้
คือ โรงสีของสหกรณ์การเกษตรเมืองพัทลุง
จำกัด วิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง และสหกรณ์
การเกษตรแม่บ้านภักดีร่วมใจ จำกัด ในปี พ.ศ.
2553 มีโรงสีที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้สีข้าวสังข์หยด
เมืองพัทลุง จำนวน 1 โรง คือ โรงสีข้าววิสาหกิจ
บ้านป่าเล ปี พ.ศ. 2555 มีโรงสีที่ขึ้นทะเบียนเป็น
ผู้สีข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง จำนวน 2 โรง คือ
คือ กลุ่มร่วมใจพัฒนาปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
และวิสาหกิจชุมชนบ้านจงเก

จากการศึกษาพบว่า มีหลายโรงสีที่สมาชิก
ไม่ได้ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
ในปีนั้น (42.11%) โรงสีส่วนใหญ่มีการสีข้าว
ชนิดอื่นและมีการล้างเครื่องก่อนมีการสีข้าวสังข์หยด
(63.16%) นอกจากนี้ยังพบว่าโรงสีข้าวสังข์หยด
ส่วนใหญ่ขาดการบันทึกข้อมูลการแปรรูปข้าว
(57.89%) และไม่มีความพร้อมในด้านงบประมาณ

ในการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP (94.76%)
ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าบางโรงสีไม่มีการเก็บรักษา
ข้าวที่ห่างไกลจากสารเคมีอันตราย (31.79%) มีผู้
ประกอบการมีความต้องการในการปรับปรุงโรงสี
ตามมาตรฐาน GMP (42.11%) จากข้อมูลการ
สัมภาษณ์พบว่าทุกโรงสีที่มีการขึ้นทะเบียนเป็นผู้
แปรรูปข้าวสังข์หยดของจังหวัดพัทลุง มีความ
ประสงค์จะดำเนินการแปรรูปข้าวตามมาตรฐาน
GMP แต่อย่างไรก็ตามเมื่อดำเนินการจำแนกโรงสี
ข้าวสังข์หยดที่มีศักยภาพในการพัฒนาระบบ
กระบวนการผลิตตามมาตรฐาน GMP โดยดำเนิน
การพิจารณาจากแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานกลุ่มที่
มีการผลิตข้าวสังข์หยด ตามแนวทางการพัฒนา
ข้าวสังข์หยดปี 2553 – 2556 พบว่าจากโรงสีข้าว
สังข์หยดในจังหวัดพัทลุงจำนวน 19 โรง มีเพียง
โรงสีเดียวเท่านั้นที่สามารถผ่านข้อกำหนดต่างๆ
ทั้ง 10 ข้อ โรงสีดังกล่าว คือ โรงสีข้าวสังข์หยด
วิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ 7
หมู่ที่ 13 ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัด
พัทลุง ซึ่งมีความสามารถผลิตข้าวสังข์หยด ได้
ประมาณ 5 ตันต่อเดือน เนื่องจากโรงสีข้าวสังข์
หยดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง มีความ
ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ และอาคารแปรรูป สำหรับ
การสีข้าวแบบครบวงจร ตั้งแต่เครื่องซัง เครื่องอบ
โรงสี เครื่องคัดแยกโลหะ เครื่องยิงสี และ
เครื่องมือในการบรรจุ นอกจากนี้ทางกลุ่มยังม
ความพร้อมในด้านงบประมาณสำหรับการ
ปรับปรุงโรงสี โดยได้รับงบประมาณบางส่วน
จากกรมการข้าว และงบประมาณของกลุ่มเอง
เพื่อดำเนินการปรับปรุงโรงสีเพื่อขอการรับรอง
GMP จากกรมการข้าว ในปี พ.ศ. 2555 โรงสีข้าว
สังข์หยดของวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลางได้
ดำเนินการพัฒนาระบบการผลิตของโรงสีข้าว
สังข์หยด เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2555 โรงสี

ข้าวสังข์หยดวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลางได้ผ่านการใบรับรองมาตรฐานการปฏิบัติที่ดี (GMP) จากกรมการข้าว (ภาพที่ 2) ส่วนโรงสีอื่นๆ จะต้องมีการปรับปรุงในเรื่องต่างๆ เช่น พื้นที่ในการแปรรูป อาคารผลิต เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิตอีกมาก นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคของโรงสีข้าวสังข์หยดพัทลุงในการพัฒนาสู่มาตรฐาน GMP ได้แก่ไม่มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้แปรรูปข้าวสังข์หยด สมาชิกไม่มีการขึ้นทะเบียนปลูกข้าวสังข์หยด มีปริมาณข้าวสังข์หยด มีการสีข้าวชนิดอื่นๆ ด้วย มีเนื้อที่ของโรงสีข้าวที่มีจำกัด ไม่มีการจดบันทึกข้อมูลในการผลิต มีการเก็บข้าวเปลือกสังข์หยดไม่เหมาะสมซึ่งข้อมูลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพัทลุง (2555) ที่มีหลักเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนของโรงสีข้าวที่สีข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง คือ โรงสีข้าวต้องตั้งอยู่ภายในจังหวัดพัทลุง โรงสีสามารถผลิตชนิดข้าวสังข์หยดเมือง

พัทลุงและมีสิ่งเจือปนได้ไม่เกินตามประกาศจังหวัดพัทลุงเรื่องกำหนดมาตรฐานข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง มีสถานที่เพียงพอในการแยกจัดเก็บข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงออกจากข้าวชนิดพันธุ์อื่นๆ ในปัจจุบันโรงสีข้าวสังข์หยดของวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง เป็นสถานที่ศึกษาคุณภาพสำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการที่มีความประสงค์จะพัฒนาโรงสีข้าวตามมาตรฐาน GMP ให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

จากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการพัฒนากระบวนการผลิตของโรงสีข้าวตามมาตรฐาน GMP อาจจะมีสาเหตุมาจากผู้ประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน GMP ของโรงสีข้าว จึงทำให้ไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของ GMP และไม่ทราบว่าทำแล้วจะให้ผลดีแก่โรงสีอย่างไรบ้าง เนื่องจากในการปรับปรุงโรงสีข้าวให้ถูกหลัก GMP ต้องใช้

ภาพที่ 2 ใบรับรองการปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงสีข้าวของวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง

งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูง จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการอาจจะไม่กล้าลงทุน ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาของโรงสีข้าวสังข์ในจังหวัดพัทลุง จึงมีความจะเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานของรัฐ ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและการสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการโรงสีข้าวสังข์หยด ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน GMP ของโรงสีข้าว รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจต่างๆ ที่ทำให้เกษตรกรได้ตระหนักถึงความสำคัญของ GMP โรงสีข้าว และมีความพร้อมสำหรับการพัฒนาโรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงเพื่อการพัฒนาเข้าสู่หลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดี

สรุป

ในปี พ.ศ. 2555 จังหวัดพัทลุง มีโรงสีข้าวสังข์หยดทั้งสิ้น จำนวน 19 โรง ซึ่งทุกโรงเป็นโรงสีข้าวขนาดเล็ก โดยมีกำลังการผลิตข้าวสังข์หยดทั้งหมด 81.9 ตันต่อเดือน มีโรงสีที่ขึ้นทะเบียนแปรรูปข้าวสังข์หยดกับจังหวัดพัทลุงอย่างเป็นทางการเพียง 6 โรง โรงสีข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่ยังขาดการบันทึกข้อมูลการแปรรูปข้าวและขาดงบประมาณในการปรับปรุงโรงสีตามมาตรฐาน GMP มีเพียงโรงสีข้าวสังข์หยดของวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลางที่มีความพร้อมสำหรับการดำเนินการพัฒนาโรงสีข้าวสังข์หยดตามหลัก GMP เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลางได้ดำเนินการต่างๆ อย่างครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีความพร้อมทางด้านงบประมาณในการปรับปรุงกระบวนการผลิตตามมาตรฐาน GMP

กิตติกรรมประกาศ

ทีมผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ผลิตและแปรรูป

ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ที่ให้ความอนุเคราะห์แก่ทีมวิจัยในการสำรวจข้อมูล รวมทั้งขอขอบคุณหน่วยวิจัยทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่นที่สนับสนุนให้งานวิจัยครั้งนี้สามารถดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ และขอขอบพระคุณ ดร.ไพบูลย์ ประโมจันทร์ ที่ให้คำแนะนำในการเขียนบทความวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ วสันตวงษ์, อาริรัตน์ อิ่มศิลป์, รดา อิ่มศิลป์ และ ปิยรัตน์ สิริชัยกิจ. 2554. การวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมในกระบวนการผลิตข้าวสารบรรจุถุง. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 21(1): 138-147.
- พนิตพิมพ์ สิทธิศักดิ์, พัชรี ชุมทอง และ นครเศรษฐ์ รัต. 2557. การผลิตและการตลาดข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง. แก่นเกษตร 42(ฉบับพิเศษ): 493-498.
- นรากร นาเมืองรักษ์. 2552. กิจกรรมการจัดการธุรกิจโรงสีข้าวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มณฑิรา อุบลเลิศกุล. 2555. ประสิทธิภาพการผลิตข้าวสังข์หยดภายใต้ระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์, น. 272-279. ใน รายงานการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 50. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- มาตรฐานสินค้าเกษตร. 2553. การปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงสีข้าว (มกษ. 4403-2553). สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

- แหล่งที่มา: http://www.acfs.go.th/standard/download/GMP_rice_mill.pdf, 5 มีนาคม 2555.
- ลัดดาวัลย์ วรรณนุช. 2553. ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง, น. 5-11. ใน สำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว, บรรณาธิการ. **ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ข้าวจีไอพันธุ์แรกของประเทศไทย**. กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพัทลุง. 2555. **โรงสีที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้สีข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง**. แหล่งที่มา: <http://www.moc.go.th/opscenter/pt>, 10 พฤศจิกายน 2555.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9. 2552. **แผนพัฒนาข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ปี 2553 – 2556**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แหล่งที่มา: <http://www2.oae.go.th/zone9>, 5 มีนาคม 2555.
- อรอนงค์ นัยวิกุล. 2550. **ข้าว : วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.